

**ҚАЗАҚ ТІЛІН ЖОҒАРЫ ДЕҢГЕЙДЕ (С1) МЕҢГЕРУДІҢ СИПАТТАМАСЫ
СӨЙЛЕУ ӘРЕКЕТТЕРІ:**

ТЫҢДАЛЫМ	Тіл қолданушы әдеби нормаларды сақтап, қазақ сөзінің табиғи заңдылықтары қарқынды айтылған кез келген тақырыптағы ақпаратты толық түсініп, қазақ тілділермен (ұлт өкілімен) дайындықсыз сұхбатқа еркін түсе алады. Тіл қолданушы ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы берілген кәсібіне, қызметіне, елтанымға қатысты және өзін қызықтыратын ақпараттар мен мәліметтерді, дәрістер мен сұхбаттарды жақсы түсінеді. Қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери, ғылыми-мәдени тақырыптар бойынша диалогтерге алдын ала дайындықсыз қатыса алады. Бірнеше адам қатысатын сұхбат (полилог) үдерісіне белсенді түрде араласады.
	Тіл қолданушы ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы берілген кәсібіне, елтанымға қатысты және өзін қызықтыратын тақырыптар бойынша дәрістер мен сұхбаттардың мазмұнын жақсы түсінеді, сауатты баяндап жеткізеді.
	Тіл қолданушы тыңдалымға арналған мәтіндердегі терминдердің, тұрақты тіркестердің, мақал-мәтелдердің мағыналарын жақсы түсінеді.
ОҚЫЛЫМ	Тіл қолданушы күнделікті өмірде, қоғамдық-әлеуметтік және қоғамдық-саяси салаларға (реттеуші қызметтік хаттар, ақпараттық жарнамалық мәтіндер, ресми-саяси ақпараттар, ішкі және сыртқы саясат, ғылым, білім, экономика, шаруашылық пен мәдениет салалары, өз мамандығы мен кәсібі бойынша мәтіндер) қатысты материалдарды, елтаным бойынша мерзімді басылымдардағы мәтіндерді оқып, өзіне қажетті ақпаратты алады, мазмұнын толық түсінеді және оны сауатты түрде баяндап береді, тұжырымды қорытынды жасай алады. Мазмұны жағынан өз кәсібі мен мамандығына сәйкес келетін мәтіндерде кездесетін терминдер мен терминдік тіркестерді, тұрақты тіркестерді, бейнелі оралымдарды сөздіктер, анықтамалық құралдардың көмегінсіз жақсы түсінеді.
	Мәтінді оқу жылдамдығы мен қарқыны жоғары.
	Жалпы бағдар мақсатындағы оқылым
	Тіл қолданушы жоғары деңгейге арналған лексикалық, грамматикалық тілдік бірліктер толық қамтылған біршама көлемді мәтіннен қажетті ақпаратты таба алады. Көлемді мәтіндерді мағыналық бөліктерге бөліп, әр бөліктегі маңызды

	<p>ақпаратты жинақтайды, толықтырады, топтайды, қорытады және басқаға жеткізеді, пікір білдіреді, терминдер мен терминдік сөз орамдары қолданылған көлемді мәтіндерді оқып, мазмұнын, құрылымдық жүйесін, басты ойын, негізгі және қосымша ақпараттарды түсінеді, бағалайды, талдайды, сараптайды.</p>
	<p>Ақпарат және дәлел, негіздеме алу мақсатындағы оқылым</p>
	<p>Тіл қолданушы белгілі бір көзқарасты, пікірді дәлелдеуге бағытталған негізгі ойды, мазмұнды мәтіннен таба алады. Тар аядағы терминдер қолданылатын кәсіби мазмұнды (нұсқаулықтар, ережелер) мәтіндерді жақсы түсініп, өзіне қажетті ақпаратты алады. Бірнеше көзқарасты білдіретін ақпараттар мен дәйектерді жинақтап, сараптай алады. Тіл қолданушы зерттей оқуды меңгерген. Зерттей оқуда тіл қолданушы ғылыми-көпшілікке арналған (полемикалық сипаттағы мақалалар, хроникалар, рефераттар), сондай-ақ мамандығы мен кәсібіне қатысты мәтіндермен жұмыс жүргізеді. Зерттей оқу барысында төмендегідей дағдылар қалыптасады:</p> <ul style="list-style-type: none"> - таныс емес сөздердің, терминдердің мағынасын ана тіліндегі баламасы арқылы таба алу; - мәтін тақырыбының атауына сүйене отырып, мәтін мазмұнын болжай алу; - мәтін мазмұнын түсінуде мәтіндік тіректерді (кесте, сызба, график, шрифттік айқындаулар, және т.б.) пайдалана алу; - біртүлді, екітүлді сөздіктерді пайдалана алу.
<p>ЖАЗЫЛЫМ</p>	<p>Тіл қолданушы шынайы немесе шығармашылықпен жазылған оқиғаларды пайдаланып, таңдаған жанрының шарттарына сәйкес кез келген тақырыпта күрделі құрылымдарды пайдалана отырып, көлемді мәтіндерді құрастыра алады. Тіл қолданушы өзекті мәселелерді анық және нақты сипаттай алады. Продуктивті сипаттағы мәтіндерді құрастыра алады. Кәсіби мен мамандығына, жалпы білімінің деңгейіне сәйкес келетін тақырыпта эссе, сондай-ақ қызметтік хаттар (хаттама, анықтама, нұсқаухат, сенімхат, кепілхат, есеп, баянат, ілеспехат, жолдаухат) жаза алады. Оқыған кітабына, ғылыми еңбектерге пікір, аңдатпа, тезис жаза алады.</p>
<p>АЙТЫЛЫМ</p>	<p>Тіл қолданушы кез келген тақырып бойынша диалогтерге алдын ала дайындықсыз қатысады. Сұхбат барысындағы ақпаратты қабылдауы мен жауап қайтару әрекеті шапшаң болады; есту, оқу, көру, тыңдау арқылы алынған ақпараттар мен мәліметтердің мазмұнын логикалық бірізділікте ойды толық</p>

аяқтап баяндайды және түсіндіреді; кез келген тақырып бойынша тыңдаған дәрістерді жақсы түсініп, мазмұнын жеткізе алады. Бұл ретте қазақ тілінің орфоэпиялық нормалары, интонация, екпін, дауыс ырғағының заңдылықтарын сақтап, еркін сөйлейді. Өз тарапынан жазбаша түрде дайындалған баяндаманың, кәсіби тұрғыдағы жалпы тақырыптарға арналған мәтіндердің (өз мақаласын) мазмұнын ауызша еркін жеткізеді, талдай, сараптай алады.

Айтылым барысында тіл қолданушы тақырыпқа, жағдаятқа сәйкес терминдерді, тұрақты тіркестерді, бейнелі оралымдарды, мақал-мәтелдерді пайдалана алады.

Тіл қолданушы әңгімелесу барысында өзінің эмоциялық жай-күйін (таңдану, қуану, ренжу, қызығу), тақырыпқа қызығушылығын вербальді түрде еркін жеткізе алады.